

Jerzy przylatuje do naszego kraju wiosną w okolicach dnia św. Jerzego – stąd jego nazwa.

Fot. Aneta Chmura

Jerzy większość życia spędza w powietrzu. W locie in, pluje, zbiera materiał do gniazda, odpoczywa, a nawet śpi i uprawia miłość.

Jerzy żywi się owadami, na które poluje na wysokości do kilku kilometrów. Podczas deszczowej pogody potrafi oddalić się od gniazda o kilkadziesiąt kilometrów, aby znaleźć pożywienie.

Młode jerzyki wytrzymują bez jedzenia nawet kilka dni, zapadając wtedy w stan odrętwienia.

Nogi jerzyki przystosowane są do czepiania się pionowych, chropowatych ścian. Jeżeli znajdzie się na ziemi potrafi tylko pełzać i ma trudności z wystartowaniem.

Jerzy jest naszym najlepszym lotnikiem wśród ptaków. W locie nurkowym osiąga prędkość prawdopodobnie do 200 km/h.

Jerzy żąda dziennie tysiące owadów, dlatego jest naszym naturalnym sprzymierzeńcem.

Gatunek ten objęty jest ochroną ścisłą.

Fot. Mateusz Mączyński, www.mateuszomaczyński.pl

Jerzy kusi spisy myśliwy często z jaskółki, przylatuje do nas w ostatnich dniach kwietnia i na początku maja. Od jaskółki odróżnia go występująca na podgardlu jasna plama, dłuższe i sierpowate skrzydła oraz ciemniejsze bardziej jednolite upierzenie.

Fot. Kozłowski Włodek

Pienotnie jerzyk gnieździł się w zalotach skał oraz w dziuplach wysokich drzew. Obecnie populacja europejska, jak i polska prawie w 100% gnieździ się w miastach, gdzie szczytelny w budowlach i w dachach starszajacy olbrzymią liczbę miejsc do założenia gniazda.

Fot. Aneta Chmura

Jerzyki rozpoczynają legi zwykle od połowy maja, ale w razie opóźnienia przyloty lub tych warunków pogodowych legi mogą rozpocząć się nawet w czerwcu. Ptaki wyprawiają tylko jeden lęg. Samica wysiaduje zwykle 3 jaja. Młode ptaki opuszczają gniazda od połowy do końca lipca i zwykle na przełomie lipca i sierpnia jerzyki odlatują z Polski na zimowiska do środkowej i południowej Afryki. Czasem odlot może się opóźnić do połowy sierpnia.

NIE RYZYKUJ!
Wszystkie miejsca legów i gniazd objętych ochroną gatunkową podlegają ochronie prawnej zgodnie z ustawą z 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody, uszczegóławioną rozporządzeniem Ministra Środowiska z 28 września 2004r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną.

Każdy przypadek podjęcia prac skutkujących ograniczeniem dostępu jerzyków do miejsc ich regularnego występowania i rozrodu należy kwalifikować jako naruszenie miejsc legowych i schronień tego gatunku, a zatem jako naruszenie zakazu, o którym mowa w art. 53 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody i zgodnie z art. 127 tejże podlega karze aresztu lub grzywny.

UZYSKAJ DECYZJĘ!

Wszystkie prace, w wyniku których zniszczeniu ulegną miejsca legowe gatunków objętych ochroną, mogą być prowadzone wyłącznie po uzyskaniu zezwolenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Uzyskanie zezwolenia nie wymaga jedynie usunięcia od dnia 16 października do końca lutego gniazd ptaków z obiektów budowlanych i terenów zieleni, kiedy wynika to ze względów bezpieczeństwa ludzkiego i sanitarnych.

DO KOGO SIĘ ZWROCIĆ?

Przed przystąpieniem do wykonywania termozalotów budynków w przypadku stwierdzenia występowania siedlisk gatunków chronionych należy wystąpić do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach o wydanie zezwolenia w trybie art. 56 ust. 2 pkt 2 ustawy o ochronie przyrody na odstąpienie od zakazu, o którym mowa w art. 53 ust. 1 pkt 4 tj. o zezwolenie na zniszczenie siedlisk i osi ptaków. Decyzja RDOŚ wydana w ww. trybie nie ma związku z regulacjami i jest niezależna od decyzji związanych z wymogami prawa budowlanego.

Tabela i kalendarz graficzny: Danusia Czapkiewicz
W budowlach objętych ochroną gatunkową w Katowicach i Wodzisławiu Śląskim Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach
Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach
ul. Piotrkowska 11, 41-800 Katowice
tel. 032 207 28 00, fax: 032 207 28 00
www.katowice.rdos.gov.pl

Praktyka w ochronie jerzyka

Duże troski małych gości

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach
ul. Piotrkowska 11, 41-800 Katowice
tel. 032 207 28 00, fax: 032 207 28 00

Jerzyki mogą zająć każdą dogodną szczytelną w elewacji budynku, gniazda oknówek lub budki legowe dla innych ptaków. Największą liczbę miejsc gniazdowniczych jerzyków występuje w budownictwie wielorodzinnym z wielkiej płyty, które oprócz wielu szczytelni posiadają też stropodachy, czyli przestrzeń między dachem a sufitem ostatniego piętra budynku.

Fot. Kozłowski Włodek

W ostatnich latach masowo ociepla się ściany i stropodachy budynków mieszkalnych. Prace te prowadzi się z powodu wprowadzenia ostrzejszych przepisów dotyczących izolacji ścian budynków.

Ocieplając budynki, eliminuje się również miejsce zniszczenia rozrodu jerzyka, oraz innych „mieszkańców” gatunków ptaków i nietoperzy, wskutek czego populacja tych zwierząt maleje w szybkim tempie.

Jerzyki ponoszą się z dużą precyzją i w ulamku sekundy znikają za szczytelną niszą gniazdowniczą. Utrudnia to wykrycie gniazd i sprawa, że nigdy nie ma pewności czy w danej szczytelni nie gniazdują jerzyki. Dużo łatwiej wykryć je kiedy jest ich więcej.

Fot. Kozłowski Włodek

Prace remontowe budynku powinny odbywać się poza sezonem legowym jerzyków, czyli od połowy września do końca kwietnia. W okresie legowym remonty można przeprowadzać jedynie w szczeliny zamknięcia niszy, przepływu i dostępu do stropodachu przed przylotem jerzyków.

Fot. Kozłowski Włodek

Jako kompensacja utraconych siedlisk należy umieścić szczytelki legowe na sąsiednich budynkach w takiej liczbie, na jaką ustalono liczbę par ptaków zasiedlających budynek oraz taką samą liczbę budek na samym obiekcie.

Fot. Kozłowski Włodek

Jerzyki unikają niskich elewacji, dlatego szczytelki legowe winny być umieszczone na wysokości nie mniejszej niż 6 m. Najlepiej instalować je w zestawach podwójnych i potrójnych, umieszczonych regularnie na całej elewacji budynku. Szczytelki należy wpuścić w materiał ocieplający.

Fot. Kozłowski Włodek